

# התרומה החברתית



והפלמ"ח, ששימשה בבוא העת יסוד להכשרה גופנית של צה"ל. הפועל הייתה שותפה נאמנה להנחות היסוד של הספורט השימושי וספורט המגן וכן ללימודי טופוגרפיה, מחנאות והגשת עזרה ראשונה.

## הוצאת ביטאון "עוזנו"

באפריל 1927 הוציאה הפועל לאור בחיפה ביטאון משלה בשם "עוזנו", אולם עד מהרה הוא הפסיק לראות אור, ורק בשנת 1933 חודשה הוצאתו לאור של הביטאון, שהופיע בצורות שונות (דו שבועון, שבועון, ירחון ואחר כך שנתון) עד אמצע שנות הארבעים.

הירחון שיצא לאור בחיפה היה טיפוסי לרוח הפועל של אותם הימים. הוא לא עסק כמעט באירועי ספורט, וחלק הארי מן הגיליון הוקדש למאמרים רעיוניים שדנו בהיבטים של ספורט הפועלים ובהצדקה האידיאולוגית לקיומו של הפועל. חלק אחר הוקדש, ברוח התקופה, להתנצחות עם מכבי. בין הנושאים שעמדו על הפרק בשנה זו: הצטרפות קבוצת הכדורגל של אלנבי להפועל תל אביב ומסע מכבי הגיבור חיפה לארצות הברית, שלוה בהאשמות על "מקצוענותה" של מכבי - חטא כל יכופר באותן השנים.



עלון "עוזנו" שיצא לאור בחיפה עם סמל "הפועל" הראשון

## הפועל חיפה ותרומתה התרבותית - עם הפנים לקהילה

הסיסמה "בריאות העובד - ערובה לניצחון המעמד", המחישה שבהפועל, הספורט מהווה רק אמצעי למטרה. בראשית דרכם לא דגלו אנשי הפועל בכלל ואנשי חיפה בפרט ב"ספורט לשם ספורט", כי אם בספורט ככלי שרת לבריאות ולליכוד מעמד הפועלים. לא השגת שיאים עמדה בראש מעייניהם, אלא תיקון הליקויים הנגרמים לגוף האדם בעבודה, והקניית ערנות, שתשמור על העובד מפני תאונות, תפיג עייפות ותשרה עליו מצב רוח טוב. כבר במועצה הראשונה של הפועל, שנמנו בה רק קומץ חברים, דובר על "תרבות גופנית", על משמעת והתעמלות, על טיולים וריקודים, וכן על "עזרה הדדית ושוויון בחברה עובדת". תרבות הגוף הייתה מכשיר להקניית "הרגלי בריאות וחוסן גוף האדם" והספורט - "אמצעי לחיבת את תרבות הגוף על ההמונים".

התכונה החלוצית של הפועל מצאה את ביטוייה כבר בשנים הראשונות, עם הקמת "הפלוגה הימית" בנמל חיפה, הקמת החטיבה לשחייה, וכן קבוצות התעמלות לאתלטיקה ולמשחקים. בבתי החרושת הונהגה התעמלות לפועלים והתארגנה פלוגת עזרה ראשונה, ו"חוג חובבי הטבע", וחברי הפועל נחלצו להגנת העם, כך שהמושג "חבר- הפועל" זוהה כמעט תמיד עם השם חבר- "ההגנה". ימאי הפועל (חטיבת ימית) נטלו חלק בארגון העלייה הבלתי לגאלית (עלייה ב'), התנדבו לעבודות בים, הקימו את חברת "העוגן", שימשו כספנים וכנווטים בנמל חיפה והתגייסו לחיל הנוטרים לשמירה על נקודות יישוב בספר. בשורות הפועל התגבשה התכנית לחינוך הגופני של הפלי"ם



יוסף חריט, שניאור צורי וברוך בג, ומומן מהכספים שגייסה לצורך זה מניה שוחט בלונדון. התכנית כללה תרגילי סדר, אימון בנשק, ובעיקר לימודי שטח, וכן הכרה יסודית של הסביבה, כשהדגש הושם בהסתגלות ובהתמצאות. לנושאי העזרה הראשונה, הסדרן, הימיה, האופניים והאופנוע יוחסה משמעות יתרה, והתוכן החינוכי עסק, בין היתר, בהתגוננות ובמאבק צבאי. הדרכה בהתעמלות ניתנה על ידי פניה חצרוני ועקב פלנר, את שיעורי האתלטיקה לימדו ברטה ברנשטיין ועקב פלנר, ברוך בג ושניאור צורי לימדו משחקי ספורט ושיפוט, ברוך בג לימד היסטוריה של התרבות הגופנית, ברטה ברנשטיין לימד פדגוגיה, ד"ר מנחם כהן לימד אנטומיה ופיזיולוגיה, המהנדס רטנר, טופוגרפיה וידיעת מולדת, ויצחק שדה העניק שיעורים אחדים בהיאבקות. המשתתפים בקורס נבחנו ונבחרו מראש על ידי המרצים שביקרו במחוזות. הקורס נמשך חודשיים והשתתפו בו 22 חברים (מהם 8 חברות), ובסיום הלימודים התפזרו והדריכו ב-17 סניפים.

## הקשר עם קופת חולים

בשנת 1927 הגיעה הפועל למסקנה כי חבריה חייבים לעבור קורסים לעזרה ראשונה. מרכז הפועל, שמקום מושבו היה בחיפה, אישר את המחלקה כאיגוד ארצי של פלוגות עזרה ראשונה. חוגי "העזרה ראשונה" בהדרכת רופאי קופת חולים פעלו כפלוגת "עזרה ראשונה" בחיפה, ובהם הונהגו בדיקות רפואיות ומתן עזרה ראשונה לחברי הפועל. מאוחר יותר ייצאו מקרבם מייסדי מגן דוד אדום.

שיתוף הפעולה עם קופת חולים החל ב-25 בנובמבר 1930. הוועדה המקצועית המרכזית של הפועל הורכבה כולה מחברי הפועל בחיפה: ברוך בג, פניה חצרוני, יעקב פלנר ושניאור צורי, ובאמצעות מאיר בניהו, בא כוחה של קופת חולים בוועדה, החל להירקם שיתוף הפעולה בין הפועל לבין קופת חולים.

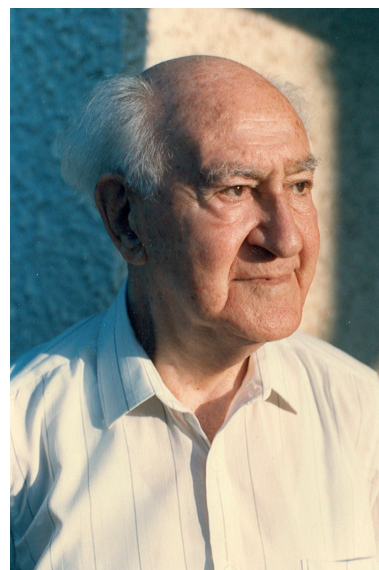
שיתוף פעולה זה בא, בין היתר, לידי ביטוי בהקניית משטר של תרבות גוף בבתי ההבראה של קופות החולים. הראשון שהנהיג זאת היה "בית בורוכוב" על הכרמל. זאת הייתה הפעם הראשונה שבית הבראה הנהיג רשמית משטר של תרבות גוף, בהדרכת מורה מקצועית לנשים, קטה פיק - חצרוני, ומורה לגברים, ברוך בג, מטעם הפועל חיפה. הניסיון לא עלה יפה. 290 מבריאים, שבילו חופשתם במוסד, ציינו "שבאו לנוח, וכי פעילות גופנית יש להם בעבודה". אבל במשך הזמן השתכנעו המבריאים בחשיבות הפעילות הגופנית, ושיתפו פעולה עם המדריכים.

לראשונה חדרה ההכרה שמנוחה אינה ישיבה סבילה בכיסאות נוח לשם צבירת קילוגרמים של שומן, אלא פעילות גופנית ערנית. לאחר מכן הוקמו מחנות נופש במקומות שונים בארץ, שהתעמלות, המשחק והרחצה בינם היו חלק בלתי נפרד מהווי תרבות הגוף בהם.



## קורס ראשון למעמלים בחיפה

בראשית שנות ה-30 חברו להפועל אנשי השומר, בראשות מניה וישראל שוחט, יוסף חריט ואחרים, והם יזמו הקמתו של קורס ראשון למעמלים (מדריכים) מוסמכים שיתנהל בתנאי פנימייה. לקורס צורפה תכנית לימודים - אימונים מסודרת. הקורס התקיים בחיפה, ברחוב המדרגות, הסמוך לרחוב ברזילי, בין 20 במרס ל-20 במאי 1931, בניהולם של



ברוך בג



## תזמורת הפועל חיפה

התזמורת מחדש על בסיס התנדבותי ובאחריותה של ההסתדרות.

גלי העלייה המוגברת לארץ עם הכרזת המדינה הביאו עמם מספר נגנים ואנשי מוסיקה, בעלי שם עוד בחוץ-לארץ. מכיוון שבארץ החליטו לשים את הדגש על עבודת כפיים נתעוררה בעיה לדאוג לקליטתם של המוסיקאים. אולם בעזרת "שירותי הנמל המאוחדים", מנהלת הנמל, עיריית חיפה ומוסדות אחרים הצליחו לשבצם בעבודות שונות כמחסנאים, כמזלגנים, כטרקטוריסטים, כפועלי ניקיון וכו'. בכוחות החדשים הללו ובעזרת מספר חברים ותיקים החלה התזמורת לפעול בניצוחו של החבר אוסטן. במאי 1955 מצאה מועצת פועלי חיפה לנכון להעביר את תזמורת הפועל חיפה לחסותם של פועלי נמל חיפה ועובדיו, זאת מאחר שמרבית החברים המנגנים בתזמורת עבדו במפעלי הנמל. התזמורת נקראה מאז בשם "תזמורת הפועל נמל חיפה", וזכתה לניצוחו של יהודה אברון.

הרצון המשותף לשפר את התזמורת ולהעלותה לרמה הנאותה, חייב חידוש כלי הנגינה, רכישה של ציוד מתאים, והעמדת אולם הולם לחזרות של התזמורת. ההנהלה הורכבה מאברהם בן-דב, מנהל הפיקוח במנהלת נמל חיפה, אליהו צורקמן, מזכיר פועלי הנמל, יעקב המר, עובד מינהל נמל חיפה בצירוף החברים יוסף חיבובסקי, משירותי הנמל ויעקב חדש, מהמשביר. ההנהלה התלבטה קשות לגבי מימון ההוצאות לרכישת הציוד המתאים לתזמורת, מאחר שלא היו לתזמורת מקורות הכנסה קבועים, והיא הייתה תלויה בתרומות.

מערכת כלי נגינה חדשים (בשווי של עשרת אלפים ל"י) הוענקה לתזמורת על ידי הוד דובינסקי, ראש האיגוד ה"אינטרנשיונל" בארצות הברית, ביוזמתם של החברים אבא חושי, יוסף אלמוגי ומנחם מרום, מנהל המחלקה לחינוך מקצועי שעל יד הוועד הפועל של ההסתדרות. המקורות לכיסוי שאר הוצאותיה של התזמורת, כולל החזקתה, באו ממענקים של מועצת פועלי חיפה, חברת שירותי הנמל המאוחדים, עיריית חיפה, מזכירות פועלי הנמל, ועד עובדי מנהלת הנמל, קואופרטיב "עבור", "שהם", חברת "דגון" מפעלים וכן ועדי עובדים בנמל.

התזמורת נענתה ברצון להזמנות שונות, והופיעה בהתנדבות, כשחלק מההופעות נערכו במחנות צה"ל, במעברות וכן בחגיגות ובכינוסים שונים של מוסדות ושל מפעלים שונים בחיפה ובערים אחרות. קונצרט חגיגי מיוחד נערך על ידי התזמורת במלאות שלושה עשורים לקיום תזמורת הפועל ביום 15 בפברואר 1957 באולם "אורה".

חברי התזמורת, רובם ככולם, הפכו לעובדי נמל חיפה, ועם הזמן הלך והתרוכף הקשר שלהם עם הפועל חיפה. החל משנות ה-60 של המאה הקודמת הופיעה התזמורת כתזמורת נמל חיפה.

בשנת 1928 נוסדה בחיפה התזמורת הראשונה של מיתרים וכלי נשיפה של הפועל בניצוחו של משה ביק. התזמורת הופיעה בכינוס הפועל השני בסוכות, אוקטובר 1930, והיוותה את היסוד לתזמורות הפועל, ששמען יצא למרחוק.

בחבורת "עוזנו", שיצאה לאור בנובמבר 1933, פרסם משה ביק מאמר על "הסקציה המוסיקלית", ובו שטח את משנתו לגבי היחס המתחייב שבין הפועל לבין חינוך מוסיקלי. לדבריו: "הפעולה המוסיקלית שלנו צריכה לשמש לא רק את הפעולה הספורטיבית ואת ההופעות הפומביות כלפי פנים וכלפי חוץ, אשר להם תהיה הפעולה המוסיקלית מכשיר מלווה קבוע ועוזר חשוב, בתהלוכות, בפעולות הספורטיביות הריתמיות והפלסטיות, כי אם גם ובמידה רבת ערך ושכלול צורה יותר בפעולה החינוכית שלנו בתוכנו ובציבור הפועלים הרחב ע"י הפצת שירים עממיים, שירי פועלים, שירי דוחק וסבל ושירי שמחה ותקווה של העמל והמעמד. התפקיד והחובה העיקריים של ארגון מוסיקלי פועלי הם: פיתוח השירה והנגינה הפועלית, הפצת הפזמון העממי והפרולטרי. יתר על כן, גם לצורך הליווי המוסיקלי של ההופעות והפעולות הספורטיביות רצוי להשתמש בניגונים ובשירים עממיים ופועליים, כנהוג בתנועה הספורטיבית של הפועלים בארצות אחרות. כזאת תתואר הסקציה המוסיקלית של הפועל!"

במשך השנים נידלדלה התזמורת מכוחות מוסיקליים, עקב משברים שפקדוה וגרמו לפרקים להפסקות בעבודתה. התעוררות מחודשת בפעילות התזמורת חלה בשנים 1946/1947 ביוזמת החברים שמואל ביאליק, מאיר וינשטיין, יעקב חדש ואחרים. בנוסף, שקדו רבות לחידוש הפעילות אבא חושי, יוסף אלמוגי ויצחק אלטוביה, שדאגו לארגן את



משה ביק

## חוג חובבי הטבע

בשנת 1935 התארגן חוג "חובבי הטבע" בחיפה על-ידי יוסף פלאם, מתאבק מצטיין במחלקת ההיאבקות של הסניף. החוג נרשם ופעל כחבר באינטרנציונל הסוציאליסטי של אגודות חובבי הטבע בשווייץ. צעירים רבים הצטרפו אליו והפכו אותו ל"מצרך" מבוקש מאוד ופופולרי בחיפה. הידיעות שנרכשו בספורים היסודיים שנערכו על ידי חברי הפועל ברחבי הארץ, היו לעזר רב להגנה בפרוץ מאורעות תרצ"ו (1936).

החוג פעל שנים רבות, וערך טיולים בכל רחבי הארץ, מערבות ים המלח ועד מרומי מנרה. נערכו סיורים למקורות הירדן, למבצר מצדה, למדבר יהודה, לגליל העליון, להרי הכרמל ולהרי אפרים, טיול של שלושה ימים מים התיכון לכינרת ועוד. לאחר כל טיול גדל מספר המצטרפים לחוג ולסיוריו, ובשנת 1946, לדוגמה, הוצאו לפועל 28 טיולים, בהם השתתפו 876 איש.

עם קום מדינת ישראל הוחלט על הקמת חוג ארצי לחובבי טבע. יוסף פלאם פרש מתפקידו, החוג הפסיק את פעילותו, וחבריו עברו לחוג הארצי.

דוגמה אחת לפעילות החוג, מפיו של יוסף פלאם, מקים החוג והיו"ר בחיפה, שרואין על-ידי עמנואל גיל (הרכז המקצועי של הפועל) בשנת 1943:

"המתאבק הוותיק, הגשרים וההיפוכים לאין ספור על מזרן המתאבקים שחקו את קרקפתו של יוסף פלאם, וקרחתו הבהיקה כדבעי, אך הוא נשאר כפי שהיה: פציפיסט נלהב ותמים, חניך התנועה המערב-אירופית "פועלים חובבי טבע".

"לראשונה החזקתי נשק ביד", אמר – ובתגובה לגבותינו המורמות בתמיהה, חזר ואמר: "מעולם לא לקחתי כל נשק ביד. אני בעד אחוות עמים. אני אוהב בני אדם ואת הטבע."

ישבנו בחדרו ושתינו תה. החדר היה מואר, אך מאחורי החלון ירד גשם זלעפות, ואף זרקורי הצבא הבריטי שבנמל חדרו בקושי מבעד לעלטה הסמיכה. לא היה מה למהר, וביקשנו את פלאם לספר לנו על פרטי המקרה.



באותה שבת יצא פלאם ושלושת חבריו מחטיבת חובבי הטבע של הפועל חיפה לטיול בהרי צפת. מטרת הטיול הייתה פקיעין, כפר ששרדו בו פלחים יהודים מאז חורבן הבית השני. זה היה יום חורף בהיר. הקבוצה הקטנה ירדה לאחד הוואדיות העמוקים הבחורים היו מאומנים היטב והתקדמו במהירות, בעברם בניתורים רחבים מעל לגושי הסלעים שבתחתית הנחל האכזב. כתמי השמש, שחדרו מבעד לצמחייה הסבוכה, הבהיקו על גבי הבזלת השחורה בגדות הוואדי התלולות לפתע נשמעה קריאה, והבחורים ראו אדם תמיר-קומה, שעמד לפנייהם וסקר את ארבעתם בצמצום עיניים. הוא היה מזוין למעמסה: על כתפו רובה גרמני, מאחורי האבנט, המקושט במסמרונים בכיפות אדומות וכחולות, תקוע אקדח תופי בעל קליבר גדול – *pistola beretta* – וגם שברייה רחבת להב בהישג יד.

שודדים ערביים אוהבים לשאת את כל נשקם על גופם. "אני השומר כאן", הצביע על עצמו בלגלוג, ועל השאלה התמימה של אחד הבחורים סינן: "אין גבול לאחוזותיי" הערבי הורה למטיילים בישי-המזל להתקדם בשביל, ובעצמו הלך במאסף, בהסתירו חיוך מבשר רעות בין שפתיו ההדוקות מתחת לשפמו השחור.

לאחר הליכה בת שעה בערך עמדו לפני פתחה של מערה. בהצצם לתוכה הבחין פלאם בתהום שבעומקה. "השודד ציווה עלינו לשבת בגבנו אל המערה", המשיך יוסף פלאם. "על הצעת פונטים אחדים הוא הגיב בצחוק של ביטול. נסוג צעדים אחדים, הוריד את הרובה מעל כתפו, פתח את הבריש והכניס כדור לבית הבליעה.

"מה, חשבת, "המנוול... ביום בהיר זה?! אינני ידוע איך קרה. אתם מכירים אותי, עשרים ושבע שנים על המזרן. אינני צריך להרהר לפני כל תרגיל. בן רגע שכב הבנדיט מתחתני, והתגלגלנו שנינו על אבני המדרון. החזקתי בו היטב והבחנתי, שבידו השמאלית הוא הוציא את התופי ומשך את הנצרה. סובבתי את ידו כלפיו ולחצתי על ההדק פעם ועוד פעם..."

פלאם קילף תפוח-זהב, הסיר את הקליפה העבה והפריד, מהורהר, פלח מפלח. שאלתי שאלה של מומחיות: "באיזו אחיזה לקחת אותו?"

פלאם התעורר ורצה להדגים עליי את התרגיל, אך מיהרתי לסרב. נזכרתי. סיפרו שהוא כבר הראה את התרגיל בצפת, בתחנת המשטרה, ובלי משים נקע לקצין את אחת מחוליות הצוואר.

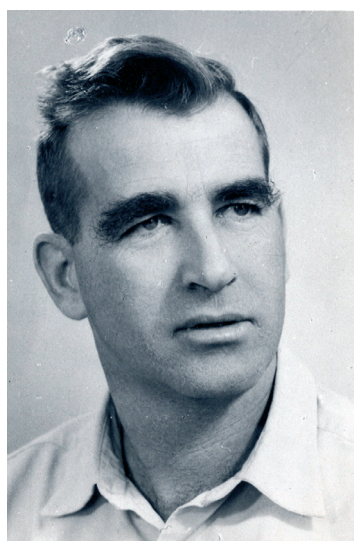
"תודה", אמרתי, "אני סומך עליך".

פלאם חייך: "סמוך עלי - לפיתה, כף היד על הסנטר, אחר כך - Tour de tete, ואפילו לא לחצתי על אפו. fair play זה play fair. פרצנו בצחוק. פלאם נבון. "אמנם", אמר, "אם לחשוב, היה זה מוגזם. הרי הוא לא התאבק לפי החוקים."



## ריקודי עם

לצד פיתוח הספורט והחינוך הגופני בהפועל חיפה הורגש גם הצורך בפעולה תרבותית, שתקשור את הנוער לחיי חברה לא רק בשעות האימונים, אלא גם במסיבות, בנשפים ובמפגנים.



שלום חרמון

סניף הפועל חיפה היה מבחינה זו ערש הריקוד העממי. חבריו היו מתאספים בבית הפועל (רח' ירושלים – "ביתנו") בערבי שבת למסיבות קבלת-שבת, יושבים ושרים בצוותא, ואחר כך, עת התחממה האווירה, יצאו ב"הורה" סוערת ובריקודים עממיים אחרים, שהובאו מן הגולה יחד עם גלי העלייה.

גורית קדמן (הפועל ת"א) הייתה ה"כוהנת" של ריקודי העם, והיא יזמה וביצעה במרץ רב את כינוסי דליה לריקודי עם, החדירה את המחול לבתיה"ס באמצעות קורסים לריקודי עם על ידי המרכז לחינוך ולתרבות שליד ההסתדרות. בחיפה התחילה את הפעילות של ריקודי העם ירדנה כהן בשנות ה-30 של המאה הקודמת. מאוחר יותר, ובעיקר לאחר שחרורו מהצבא הבריטי (1946), הצטרף שלום חרמון לגורית קדמן וירדנה כהן, והחל

להלביש את הריקוד העממי בצביון מקורי, ובתקופתו הפכו ריקודי העם בחיפה לשם דבר.

שלום חרמון נולד בשנת 1920 בעיר רוטיבור בגרמניה, והיה חבר באגודת מכבי המקומית. הוא הצטיין בהתעמלות ובאתלטיקה קלה. בשנת 1938 עלה עם הוריו ארצה, ולמד שלוש שנים (1938 – 1941) במקווה ישראל. כבר אז הכירו אותו חבריו כרקדן מעולה ומרקיד עם מפוחית פה בכל מסיבה. בשנת 1941 התגייס לצבא הבריטי ושירת בגדוד התותחנים. בינואר 1945 נשלח יחד עם 12 חיילים יהודים נוספים לקורס קצינים באנגליה, וקיבל את דרגת הקצונה בסוף אותה השנה. בחופשותיו התקשר עם החברה האנגלית לריקודי עם, והתחיל אף להדריך בריקודי עם "ארץ ישראלים".

עם שחרורו מהצבא הבריטי, למד בשנת 1946 במדרשה למורים לחינוך הגופני בת"א, במחזור שנערך במיוחד למשוחרי הצבא הבריטי. הוא לימד במספר יישובים (הוא עצמו התגורר בקריית-טבעון) ובהפועל חיפה. בשל הצטיינותו בהוראת החינוך הגופני ובהדרכת ריקודי-העם, נתמנה בראשית שנות ה-50 של המאה הקודמת למפקח על החינוך הגופני במחוז הצפון.

ערבי הרקדה בהפועל שארגן, הפכו לשם דבר בעיר, והמונים פקדו בסוף שבוע את בית הפועל, ועמם רבים שבאו לרקוד גם מרחוק (יישובי העמק, נהרייה וכו').

בשנת 1961 התמנה חרמון לסגן מנהל רשות הספורט והעתיק את מקום מגוריו לירושלים. הריקודים בהפועל נפסקו, והבמה העיקרית עברה לבית רוטשילד שעל הכרמל. בחיפה הייתה רותי אשכנזי ממשיכת דרכו של שלום חרמון.

שלום חרמון המשיך לקדם את ריקודי העם והמחול העממי, הן כמורה במכללה למורים לחינוך הגופני בווינגייט והן בתפקידו בפיקוח. בשנת 1968 התמנה שלום חרמון כמפקח מרכז, ונמנה עם אלה שהרימו תרומה גדולה במיוחד לפיתוח המחול בארץ. הוא אף הוסיף מחולות מפרי יצירתו, ופרסם מאמרים רבים. בשנת 1980 הוא פרש לגמלאות ועם



הבנות בלהקת הפועל חיפה בריקודי עם



ממגוון הפעילויות שתוארו בפרק זה עולה תרומתו החברתית והתרבותית החשובה של הפועל, בעיקר בראשית דרכו בתקופת המנדט הבריטי ובשנותיה הראשונות של המדינה. השילוב של חינוך גופני לעובד, ספורט, תרבות וחברה הביא את הפועל חיפה להיות מועדון הספורט הגדול ביותר בעיר הכרמל בשנות ה-50, ה-60 וה-70. לקראת סוף שנות ה-70 ובראשית שנות ה-80 של המאה הקודמת, חלה שחיקה במועדון מפואר זה. חלק גדול מהמחלקות הועברו לסניפים ברשויות המקומיות במרחב. מחלקות אחרות נסגרו מחוסר תקציב או מכיוון שהספורטאים עברו למקומות אחרים (הדוגמה הבולטת הינה המחלקת לאתלטיקה קלה), ובכך גם באה כמעט לקצה תרומתה התרבותית של הפועל מעבר לתחום הספורט ה"טהור".



וגם הבנים יוצאים במחולות

פרישתו המשיך לטפל ביסודיות ב"כיתות המחול", ב"בית הספר הרוקד", וכן באירועים ובכנסים של בתיה"ס שהיו פרי יצירותיו בתקופת עבודתו במערכת. שלום חרמון הניח את היסודות לריקודי העם בחיפה, וגם היום נהנים מפרי עמלו. הוא גיבש צוות מסור להדרכה, ולעיצוב מודלים לערבי ריקודי עם, הרקדה המונית בשבתות בחוף הים וחוגים לריקודי עם ולריקודי עמים. בשלהי שנות ה-60 ובתחילת שנות ה-70, עם ירידת קרנו של הסניף החיפאי, בעיקר מפאת היעדר תקציב מינימלי להפעלת החוגים והלהקות, קלטה עיריית חיפה את להקות המחול, את החוגים לריקודי עם ואת "ערבי ריקודי העם" שעברו לבית רוטשילד, והפכה אותם לבני טיפוחיה.



חברי הפועל חיפה לקחו חלק נכבד בתהלוכות ה-1 במאי בעיר